

Jantusen suku tutustui evakko- maisemiin Etelä-Pohjanmaalla

Terveiset evakkoreitiltä! Teimme suku-seuran matkan isovanhempiemme Talvi- ja Jatkosodan aikaisille evakko-paikkakunnille 5.-7. kesäkuuta 2026. Tämä matka oli jatkoa kesällä 2023 tehdyille matkalle, jolloin kuljimme evakkoreittiä rajalta Pajarinkylän, Laikon, Torsansalon, Putikon ja Punkaharjun kautta Kallislahden asemalle. Sitä kautta tulivat myös mummomme ja vaijamme Kanta-Suomeen ja nousivat Pohjanmaan junaan. Tämän vuoden matkalla oli tavoitteena selvittää, minne juna evakot aikanaan vei.

Menomatkalla katselimme bussissa Tomi Saarijärven dokumenttielokuvan ”Laulumaiden muisto”. Elokuva kertoo evakoista Kurikassa niin tulijoiden kuin myös vastaanottajien näkökulmasta.

Aloitimme matkamme Ähtäristä, jonne Vuoksenrannan eteläiset kylät evakuoitiin 1944. Evakoiden ensimmäinen kosketus Ähtäriin oli rautatieasema ja seurantalo, jonne evakot siirtyivät odottamaan sijoitusta paikkakunnan taloihin.

Ähtärin asema

Näimme myös Ähtärin urheilukentän, jonne tuotiin kaikki evakoiden armeijan kuljetettavaksi jättämät tavarat, kuten vaatelaatikot, isommat huonekalut ja maatalouskoneet. Urheilukentällä evakot voivat käydä aikanaan tunnistamassa ja noutamassa omansa pois.

Ähtärin kirkolla Raija Jantunen ja Matti Jantunen laskivat kukkavihon Karjalaan jääneiden muistomerkillä.

Ähtärissä vierailimme Moksun tilalla, joka oli Matti Jantusen evakkokoti 1944-1946. Matti oli tuolloin 4-vuotias tullessaan evakkoon perheensä kanssa. Jantusen perhe asui talon oikeassa päädyssä.

Matti Jantunen kertoi meille muille matkalaisille pienen pojan muistoja evakkokodistaan Lauri Järvisen talossa Moksussa.

Ähtäristä siirrettiin 1944 evakoita ns. tasoitusirroilla naapurikuntiin, esimerkiksi Kuortaneelle, jonne mekin suuntasimme seuraavaksi.

Kuortaneen kirkko

Ennen majoittumista Seinäjoelle vierailimme Suomen sodan aikaisella taistelupaikalla Ruonan Nurminiemessä. Ruonan taistelu käytiin 31.8.-1.9.1809. Suomi menetti taistelussa 680 miestä kaatuneina. Paikalle on pystytetty muistomerkki 100 vuotta taistelun jälkeen.

Ruonan taistelun muistomerkki

Toinen matkapäivä alkoi vierailulla Taljan perheen evakkotalossa Kurikan Oppaanmäellä. Taljat olivat Oppaan talossa sekä Talvisodan että Jatkosodan aikana evakossa aina siihen saakka, kunnes muuttivat Asikkalaan 1946.

Evakkoaikainen isäntä oli Viljo Opas ja hänen lapsenlapsensa Elisa Kalliomaa otti meidät vastaan perinteisessä pohjalaisessa pihapiirissä.

Elisa Kalliomaa kertoi tilan historiasta, evakkoajasta ja tilan elämästä sen jälkeen.

Kokoonnuimme kaikki Oppaan talon edustalle yhteiskuvaan. Meitä oli matkalla yhteensä 25 sukuun kuuluvaa, joista kolme oli aikanaan tehnyt myös evakkomatkan. Kuva Tomi Saarijärvi.

Meitä tervehtimässä Oppaalla olivat myös Kurikan Karjalaisten puheenjohtaja Mauno Korhonen ja aiempi puheenjohtaja Eino Pääkkönen sekä dokumenttielokuvan tekijä Tomi Saarijärvi. He kertoivat edelleen hyvin aktiivisesta karjalaistoiminnasta Kurikassa.

Mekin saimme vierailla yhdistyksen Karjala-puistossa kirkonkylällä.

Lounastimme Kurikan vanhalla asemalla, samassa paikassa jonne vuoksenrantalaiset evakot tulivat joulukuussa 1939 siirtyäkseen seurantalolle ja sieltä evakkokoteihin.

Kurikan Wanha Asema

Jätimme Kurikan taaksemme ja suuntasimme Teuvalle, jossa meitä odotti Komsin evakkotalo, jossa Pöystin perhe oli Talvisodan aikana ja uudelleen Jatkosodan aikana aina siihen saakka, kunnes muuttivat Asikkalan Urajärvelle.

Komsin pihassa

Kari Komi, tilan nykyinen isäntä, kertoi isoisänsä Tauno Komsin tarinan. Kari

luki isoisänsä kirjeen, joka oli lähetetty kotiin vaimolle ja kolmelle pojalle hie-
man ennen isoisän katoamista Äyrä-
päässä heinäkuussa 1944. Hän katosi
hyvin samoihin aikoihin, kun Pöystin
perhe tuli evakkoon Teuvalle.

Tauno Komsin ja kahden muun teu-
valaisen sotilaan jäännökset tuntole-
vyineen löydettiin 2021 kranaatti-
kuopasta ja Venäjä palautti jäännökset
Suomeen. DNA-testeillä varmistettiin
vainajien henkilöllisyys ja keväällä 2024
Teuvalla vietettiin sankarihautajaiset
näille vainajille, kun heidät siunattiin
Teuvan sankarihautaan.

Tilaisuus Kari Komsin luona oli kaikille
matkalaisille mieliinpainuva

Matkan aikana Matti Jantunen vieraili
Tuiskun perheen luona eli talossa,
jossa hän syntyi huhtikuussa 1940.
Perhe oli tuolloin evakossa Komsin ky-
lässä Teuvalla ja evakkokotina oli Tuis-
kun "pikkutupa", joka oli perheen van-
huksille rakennettu syytinkirakennus.

Matti Jantunen ja tyttärensä Päivi Jantunen Tuiskun "pikkutuvan" edessä

Samassa paikassa Tuiskun "pikkutuvan" edessä arviolta 1942 otettu valokuva, jossa Matti istuu vaimonsa Jantsen Simon sylissä. Kuvassa Katri-mummo ja vanhemmat Eeva ja Erkki Jantunen sekä Matin sisko Pirkko. Oikealla talon isäntäväkeä.

Ennen paluuta Seinäjoelle vierailimme vielä Elsi Borgin suunnittelemassa Teuvan kirkossa. Kirkossa on näyttävä Tove Janssonin maalama viisi metriä leveä alttaritaulu "Kymmenen neitsyttä".

Kolmas matkapäivä aloitettiin kierto-kävelyllä Seinäjoen keskustassa.

Tutustuimme Alvar Aallon suunnittelemaan Seinäjoen keskustaan, Lakeuden Risti -kirkkoon ja sen ympäristössä oleviin seurakuntataloon, kirjastoon, virasto-taloon, kaupungintaloon ja -teatteriin sekä lähistöllä oleviin muistomerkkeihin.

Vuosalmi-Taipale -muistomerkillä

Martti Talja Veteraanien muistomerkillä

Ennen kotimatkaa suuntasimme vielä Nurmoon Etelä-Pohjanmaan Traktori-museoon. Siellä Matti Jaskari, kaikkien 150 traktorin kunnostaja, otti meidät vastaan keskellä kokoelmaansa. Kahdesta hallista löytyi monelle matkassa olleelle paljon lapsuusmuistoja.

Traktorimies Matti Jaskari

Matkan aikana kuulumme suvun kertomuksia 1939 evakkomatkasta, pika-asutuksesta Pohjois-Savoon lähelle Kuopiota, paluusta Kannakselle, 1944 uudesta evakkomatkasta ja asettumisesta uusille asuinsijoille sodan jälkeen.

Kolmen päivän yhteinen kokemus sukumatkalla sisälsi merkittäviä kohtaamisia ja oli hyvin vahva yhteinen tunnekokemus kaikille osallistuneille.

Seija Halme